WYROK TRYBUNAŁU (trzecia izba)

z dnia 28 czerwca 2007 r.*

W sprawie C-363/05

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 234 WE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez VAT and Duties Tribunal, London (Zjednoczone Królestwo) postanowieniem z dnia 19 września 2005 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 26 września 2005 r., w postępowaniu:

JP Morgan Fleming Claverhouse Investment Trust plc,

The Association of Investment Trust Companies

przeciwko

The Commissioners of HM Revenue and Customs

TRYBUNAŁ (trzecia izba),

w składzie: A. Rosas (sprawozdawca), prezes izby, J. Klučka, U. Lõhmus, A. Ó Caoimh i P. Lindh, sędziowie,

* Język postępowania: angielski.

rzecznik generalny: J. Kokott,
sekretarz: L. Hewlett, główny administrator,

uwzględniając procedurę pisemną i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 13 grudnia 2006 r.,

rozważywszy uwagi przedstawione:

— w imieniu JP Morgan Fleming Claverhouse Investment Trust plc przez K.P.E. Lasoka, QC, oraz M. Angioliniego, barrister, upoważnionych przez A. Khana, solicitor,

— w imieniu rządu Zjednoczonego Królestwa przez C. Gibbs oraz R. Hilla, działających w charakterze pełnomocników,

— w imieniu Komisji Wspólnot Europejskich przez R. Lyala oraz M. Afonso, działających w charakterze pełnomocników,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 1 marca 2007 r.,

wydaje następujący

Wyrok

1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 13 część B lit. d) pkt 6 szóstej dyrektywy Rady 77/388/EWG z dnia 17 maja 1977 r. w sprawie harmonizacji ustawodawstw państw członkowskich w odniesieniu do

podatków obrotowych — wspólny system podatku od wartości dodanej: ujednolicona podstawa wymiaru podatku (Dz.U. L 145, str. 1, zwanej dalej „szóstą dyrektywą").

2 Wniosek ten został złożony w ramach postępowania pomiędzy JP Morgan Fleming Claverhouse Investment Trust plc (zwaną dalej „Claverhouse") i Association of Investment Trust Companies, będącymi skarżącymi w postępowaniu przed sądem krajowym, a Commissioners of HM Revenue and Customs (zwanymi dalej „Commissioners") w przedmiocie odmowy zwolnienia od podatku od wartości dodanej (zwanego dalej „podatkiem VAT") usług zarządzania świadczonych na rzecz spółki inwestycyjnej (Investment Trust Company, zwanej dalej „ITC").

Ramy prawne

Uregulowania wspólnotowe

3 Na mocy art. 13 część B lit. d) pkt 6 szóstej dyrektywy państwa członkowskie zwalniają, na warunkach, które ustalają w celu zapewnienia właściwego i prostego zastosowania zwolnień od podatku i zapobieżenia oszustwom podatkowym, unikaniu opodatkowania lub nadużyciom:

„zarządzanie specjalnymi funduszami inwestycyjnymi [zarządzanie funduszami powierniczymi], określonymi przez państwa członkowskie".

4 Artykuł 1 dyrektywy Rady 85/611/EWG z dnia 20 grudnia 1985 r. w sprawie koordynacji przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych odnoszących się do przedsiębiorstw zbiorowego inwestowania w zbywalne papiery wartościowe (UCITS) (Dz.U. L 375, str. 3), wielokrotnie zmienianej, w szczególności dyrektywą 2001/108/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 21 stycznia 2002 r. (Dz.U. L 41, str. 35), a po raz ostatni dyrektywą 2005/1/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 9 marca 2005 r. (Dz.U. L 79, str. 9) (zwanej dalej „dyrektywą UCITS"), stanowi:

„1. Państwa członkowskie stosują niniejszą dyrektywę do przedsiębiorstw zbiorowego inwestowania w papiery wartościowe (zwanych dalej UCITS), mających swe siedziby na ich terytorium.

2. Do celów niniejszej dyrektywy oraz z zastrzeżeniem przepisów art. 2, za UCITS uważa się przedsiębiorstwa:

— których jedynym celem jest zbiorowe inwestowanie w zbywalne papiery wartościowe i/lub w inne płynne aktywa finansowe, określone w art. 19 ust. 1, kapitału pochodzącego od obywateli i które działają na zasadzie dywersyfikacji ryzyka, oraz

— których jednostki uczestnictwa są, na żądanie ich posiadaczy, odkupywane lub umarzane bezpośrednio lub pośrednio z aktywów tych przedsiębiorstw. Działania podjęte przez UCITS w celu zapewnienia, aby giełdowa wartość ich jednostek nie różniła się w znaczny sposób od ich nominalnej wartości netto, będą uważane za równoznaczne z takim odkupieniem lub umorzeniem jednostek.

3. Takie przedsiębiorstwa mogą być utworzone zgodnie z prawem — albo na podstawie prawa zobowiązań (jako wspólne fundusze zarządzane przez spółki zarządzające), albo na podstawie prawa powierniczego (jako fundusze powiernicze), albo na podstawie statutu (jako fundusze inwestycyjne) [Takie przedsiębiorstwa mogą być utworzone zgodnie z prawem — albo na podstawie prawa zobowiązań (jako fundusze powiernicze zarządzane przez spółki zarządzające), albo na podstawie prawa powierniczego (unit trust), albo na podstawie statutu (spółki inwestycyjne)]".

5 Zgodnie z art. 2 ust. 1 dyrektywy UCITS przedsiębiorstwa zbiorowego inwestowania w papiery wartościowe (zwane dalej „przedsiębiorstwami zbiorowego inwestowania") typu zamkniętego nie są uznawane za przedsiębiorstwa zbiorowego inwestowania objęte zakresem tej dyrektywy.

6 Motyw szósty dyrektywy UCITS ma następujące brzmienie:

„[K]oordynacja ustawodawstw państw członkowskich powinna na początku ograniczyć się do przedsiębiorstw zbiorowego inwestowania innych niż te typu zamkniętego, które promują sprzedaż swoich jednostek uczestnictwa w obrocie publicznym we Wspólnocie i których jedynym celem jest inwestowanie w zbywalne papiery wartościowe (będące zasadniczo zbywalnymi papierami wartościowymi notowanymi na giełdach papierów wartościowych lub na podobnych uregulowanych rynkach); uregulowania dotyczące przedsiębiorstw zbiorowego inwestowania, których dyrektywa nie obejmuje, wiążą się z wieloma problemami, które muszą być uregulowane odrębnymi przepisami, i że takie przedsiębiorstwa będą w związku z tym przedmiotem koordynacji w późniejszym etapie […]".

Uregulowania krajowe

7 W Zjednoczonym Królestwie art. 13 część B lit. d) pkt 6 szóstej dyrektywy został transponowany na podstawie Value Added Tax Act 1994 (ustawy z 1994 r. dotyczącej podatku od wartości dodanej, zwanej dalej „VATA 1994").

8 Punkty 9 i 10, grupa 5 załącznika 9 do VATA 1994 zawierają zwolnienia dotyczące, odpowiednio, zarządzania funduszami powierniczymi działającymi na podstawie zezwolenia („authorised unit trust", zwanymi dalej „AUT") i zarządzania aktywami inwestycyjnymi spółki inwestycyjnej o zmiennym kapitale („open-ended investment company", zwanej dalej „OEIC").

9 Definicje „AUT" i „OEIC", o których mowa w VATA 1994, zawarte są w Financial Services and Markets Act 2000 (ustawie z 2000 r. dotyczącej usług i rynków finansowych), która w Zjednoczonym Królestwie transponuje częściowo dyrektywę UCITS.

10 Z akt sprawy wynika, że ITC są co do zasady definiowane według kryteriów określonych w art. 842 Income and Corporation Taxes Act 1988 (ustawy z 1988 r. dotyczącej podatku dochodowego od osób fizycznych i prawnych). Przepis ten określa warunki, które dana spółka musi spełnić, aby — jako ITC — uzyskać prawo do zwolnienia od podatku od zysków.

Postępowanie przed sądem krajowym i pytania prejudycjalne

11 Claverhouse jest to ITC, która w zakresie zarządzania swoimi portfelami inwestycyjnymi korzysta z usług podmiotu trzeciego, to znaczy JP Morgan Fleming Asset Management (UK) Limited.

12 Claverhouse obciążana jest podatkiem VAT z tytułu usług, z których korzysta, ponieważ Commissioners odmawiają traktowania usług zarządzania świadczonych na rzecz ITC jako usług zwolnionych od podatku VAT. W ten sposób Claverhouse w okresie dziesięciu lat do dnia 31 grudnia 2003 r. zapłaciła 2,7 mln GBP podatku VAT niepodlegającego zwrotowi.

13 W tych okolicznościach Claverhouse oraz The Association of Investment Trust Companies, stowarzyszenie reprezentujące niektóre ITC działające na rynku Zjednoczonego Królestwa, wniosły skargę na decyzję Commissioners do sądu krajowego.

14 Z postanowienia odsyłającego wynika, że AUT, działające w formie trustu, i OEIC, działające w formie statutowej, są funduszami powierniczymi, w których liczba, odpowiednio, jednostek uczestnictwa i udziałów posiadanych przez inwestorów różni się w zależności od inwestycji. AUT i OEIC są bowiem funduszami o zmiennym kapitale (funduszami typu otwartego), które są zobowiązane do odkupienia swoich jednostek lub udziałów od inwestorów, którzy chcą je sprzedać. ITC, działające w formie statutowej, są natomiast funduszami o kapitale stałym (lub funduszami typu zamkniętego). ITC są przedsiębiorstwami zbiorowego inwestowania, utworzonymi w formie spółek akcyjnych notowanych na giełdzie. Inwestor, który chce wycofać swój wkład z tego typu funduszu, zasadniczo sprzedaje swoje udziały na rynku wtórnym, na przykład na giełdzie papierów wartościowych, gdzie cena ustalana jest w zależności od podaży i popytu na tym rynku.

15 Sąd krajowy wyjaśnia, że w odróżnieniu od AUT i od OEIC ITC nie muszą uzyskać zezwolenia Financial Services Authority (organu kontroli usług finansowych) na podstawie ustawy z 2000 r. dotyczącej usług i rynków finansowych. Jednakże, jako spółki giełdowe, podlegają one kompetencjom Financial Services Authority działającego jako Listing Authority (organu odpowiedzialnego za dopuszczenie do obrotu na giełdzie).

16 Sąd krajowy podnosi także, że zarządzanie AUT i OEIC musi być powierzone podmiotowi zewnętrznemu, podczas gdy ITC posiadają zarządy, które same mogą zarządzać inwestycjami. Jednakże 90% ITC powierza zarząd inwestycjami zewnętrznym podmiotom zarządzającym funduszami.

17 Wreszcie z postanowienia odsyłającego wynika, że OEIC, mające zmienny kapitał, stanowiące przedsiębiorstwa zbiorowego inwestowania w rozumieniu dyrektywy UCITS i zobowiązane do powierzenia zarządzania swymi funduszami podmiotom trzecim, korzystają ze zwolnienia od podatku VAT w zakresie usług świadczonych im przez zewnętrzny podmiot zarządzający, podczas gdy spółkom inwestycyjnym o stałym kapitale, takim jak ITC, tego rodzaju zwolnienie nie przysługuje.

18 W tych okolicznościach VAT and Duties Tribunal w Londynie postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:

„1. Czy pojęcie »specjalne fundusze inwestycyjne [fundusze powiernicze]« zawarte w art. 13 część B lit. d) pkt 6 szóstej dyrektywy VAT obejmuje również zamknięte fundusze powiernicze, takie jak ITC?

2. Jeżeli odpowiedź na pytanie pierwsze jest twierdząca, to czy zwrot »określone przez państwa członkowskie« w art. 13 część B lit. d) pkt 6:

a) pozwala państwom członkowskim na wybranie określonych »specjalnych funduszy inwestycyjnych [funduszy powierniczych]« z siedzibą na ich terytorium, które będą korzystać ze zwolnienia od podatku przewidzianego dla usług zarządzania, i na wyłączenie innych z tego zwolnienia, lub

b) oznacza, że państwa członkowskie są zobowiązane do wskazania, które spośród funduszy z siedzibą na ich terytorium wchodzą w zakres definicji »specjalnych funduszy inwestycyjnych [funduszy powierniczych]« i że zwolnienie od podatku powinno być rozszerzone na wszystkie takie fundusze?

3. Jeżeli odpowiedź na pytanie drugie brzmi w ten sposób, że państwa członkowskie mogą wybrać, które »specjalne fundusze inwestycyjne [fundusze powiernicze]« korzystają ze zwolnienia od podatku, to jaki wpływ na to uprawnienie mają zasady neutralności podatkowej, równego traktowania i zapobiegania zakłóceniom konkurencji?

4. Czy art. 13 część B lit. d) pkt 6 wywiera skutek bezpośredni?".

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

Uwagi wstępne

19 Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem zwolnienia przewidziane w art. 13 szóstej dyrektywy stanowią autonomiczne pojęcia prawa wspólnotowego, a zatem powinny być definiowane z punktu widzenia prawa wspólnotowego, co ma na celu uniknięcie rozbieżności w stosowaniu systemu podatku VAT w poszczególnych państwach członkowskich (zob. podobnie wyroki z dnia 3 marca 2005 r. w sprawie C-428/02 Fonden Marselisborg Lystbådehavn, Zb.Orz. str. I-1527, pkt 27, z dnia 26 maja 2005 r. w sprawie C-498/03 Kingscrest Associates i Montecello, Zb.Orz. str. I-4427, pkt 22, z dnia 1 grudnia 2005 r. w sprawach połączonych C-394/04 i C-395/04 Ygeia, Zb.Orz. str. I-10373, pkt 15, z dnia 4 maja 2006 r. w sprawie C-169/04 Abbey National, Zb.Orz. str. I-4027, pkt 38 oraz wyrok z dnia 14 grudnia 2006 r. w sprawie C-401/05 VDP Dental Laboratory, Zb.Orz. str. I-12121, pkt 26).

20 Jednakże prawodawca wspólnotowy może powierzyć państwom członkowskim zadanie zdefiniowania pewnych warunków określonego zwolnienia (zob. podobnie wyrok z dnia 28 marca 1996 r. w sprawie C-468/93 Gemeente Emmen, Rec. str. I-1721, pkt 25 oraz ww. wyrok w sprawie Abbey National, pkt 39).

21 W takim przypadku do państw członkowskich należy zdefiniowanie odpowiednich pojęć w ich własnym prawie wewnętrznym (zob. podobnie wyrok z dnia 27 kwietnia 2006 r. w sprawach połączonych C-443/04 i C-444/04 Solleveld i van den Hout-van Eijnsbergen, Zb.Orz. str. I-3617, pkt 29), przy przestrzeganiu warunków zwolnienia określonych przez prawodawcę wspólnotowego.

22 Ponadto z orzecznictwa Trybunału w dziedzinie podatku VAT wynika, że w przypadku pozostawienia państwom członkowskim zadania zdefiniowania warunków zwolnienia muszą one działać z poszanowaniem celów szóstej dyrektywy i ogólnych zasad leżących u jej podstaw, w szczególności zasady neutralności podatkowej (zob. podobnie ww. wyrok w sprawie Gemeente Emmen, pkt 25, oraz wyrok z dnia 12 stycznia 2006 r. w sprawie C-246/04 Turn- und Sportunion Waldburg, Zb.Orz. str. I-589, pkt 31).

W przedmiocie pytania pierwszego

23 Zwracając się z pierwszym pytaniem, sąd krajowy chce ustalić, czy pojęcie „specjalnych funduszy inwestycyjnych [funduszy powierniczych]" zawarte w art. 13 część B lit. d) pkt 6 szóstej dyrektywy może obejmować fundusze powiernicze o stałym kapitale, takie jak ITC.

24 W przeciwieństwie do tego, co twierdzi rząd Zjednoczonego Królestwa, skarżące w postępowaniu przed sądem krajowym oraz Komisja Wspólnot Europejskich są zdania, że pojęcie „specjalnych funduszy inwestycyjnych [funduszy powierniczych]" może obejmować fundusze powiernicze o stałym kapitale, takie jak ITC.

25 W tym miejscu należy stwierdzić, że art. 13 część B lit. d) pkt 6 szóstej dyrektywy nie zawiera żadnej definicji pojęcia „specjalnych funduszy inwestycyjnych [funduszy powierniczych]".

26 W pkt 53 powołanego powyżej wyroku w sprawie Abbey National Trybunał orzekł, że art. 13 część B lit. d) pkt 6 szóstej dyrektywy dotyczy funduszy powierniczych niezależnie od ich formy prawnej. Zakres stosowania tego przepisu obejmuje zatem zarówno przedsiębiorstwa zbiorowego inwestowania w papiery wartościowe działające w formie umownej, trustu, jak i te działające w formie statutowej.

27 W konsekwencji skoro forma prawna nie przesądza, czy zawarte w art. 13 część B lit. d) pkt 6 szóstej dyrektywy pojęcie „specjalnych funduszy inwestycyjnych [funduszy powierniczych]" znajduje zastosowanie, to pozostaje zbadać, czy w tym zakresie istotny jest przyjęty sposób działalności.

28 Ani z brzmienia, ani z kontekstu art. 13 część B lit. d) pkt 6 szóstej dyrektywy nie wynika, by zamiarem prawodawcy wspólnotowego było upoważnienie państw członkowskich do wprowadzenia — przy określaniu warunków zwolnienia — rozróżnienia według sposobu działalności przyjętego przez fundusze powiernicze.

29 Interpretacja art. 13 część B lit. d) pkt 6 szóstej dyrektywy, zgodnie z którą zwolnione od podatku VAT byłoby zarządzanie funduszami o zmiennym kapitale, lecz nie funduszami o stałym kapitale, byłaby sprzeczna z zasadą neutralności podatkowej, na której między innymi opiera się wspólny system podatku VAT ustanowiony przez szóstą dyrektywę i która sprzeciwia się temu, by podmioty gospodarcze, które dokonują takich samych transakcji, były traktowane odmiennie w zakresie poboru podatku VAT (zob. wyroki z dnia 16 września 2004 r. w sprawie C-382/02 Cimber Air, Zb.Orz. str. I-8379, pkt 23 i 24 oraz z dnia 8 grudnia 2005 r. w sprawie C-280/04 Jyske Finans, Zb.Orz. str. I-10683, pkt 39 oraz ww. wyrok w sprawie Abbey National, pkt 56).

30 Jak bowiem zauważył rzecznik generalny w pkt 21 swojej opinii, fundusze o stałym kapitale nie wykazują żadnych istotnych różnic, które uniemożliwiałyby zakwalifikowanie ich, obok funduszy o zmiennym kapitale, do funduszy powierniczych, o których mowa w art. 13 część B lit. d) pkt 6 szóstej dyrektywy.

31 Wbrew temu, co twierdzi rząd Zjednoczonego Królestwa, nie można skutecznie powoływać się na przepisy dyrektywy UCITS, by na jej podstawie przyjąć wąską interpretację pojęcia „specjalnych funduszy inwestycyjnych [funduszy powierniczych]" zawartego w art. 13 część B lit. d) pkt 6 szóstej dyrektywy.

32 Chociaż z preambuły i przepisów dyrektywy UCITS wynika, że ma ona na celu koordynację przepisów krajowych dotyczących przedsiębiorstw zbiorowego inwestowania, to jednak, jak podniósł rzecznik generalny w pkt 22 swojej opinii, w chwili przyjmowania szóstej dyrektywy wspólnotowa terminologia w dziedzinie funduszy powierniczych nie była jeszcze zharmonizowana, ponieważ dyrektywa UCITS, która w art. 1 ust. 3 zawiera definicję przedsiębiorstw zbiorowego inwestowania, została przyjęta dopiero w 1985 r. (zob. ww. wyrok w sprawie Abbey National, pkt 55).

33 Ponadto chociaż niektóre wersje językowe art. 1 ust. 3 dyrektywy UCITS, na przykład wersja hiszpańska, francuska, włoska i portugalska, na oznaczenie przedsiębiorstw zbiorowego inwestowania mających formę umowną używają wyrażenia „specjalne fundusze inwestycyjne [fundusze powiernicze]", czyli tego samego, które występuje w art. 13 część B lit. d) pkt 6 szóstej dyrektywy, w celu odróżnienia ich od funduszy działających w formie trustu lub na podstawie statutu, to nie jest tak w przypadku innych wersji językowych tego przepisu, w szczególności w wersjach angielskiej, duńskiej i niemieckiej (zob. podobnie wyrok w sprawie Abbey National, pkt 55).

34 Wreszcie nie można twierdzić, że harmonizacja dokonana na mocy dyrektywy UCITS nie rozciąga się na fundusze o stałym kapitale. Należy tu zauważyć, że jak to podkreśla Komisja, fundusze o stałym kapitale nie są ostatecznie wyłączone spod zakresu koordynacji przepisów dokonywanej przez tę dyrektywę. Z jej motywu szóstego wynika bowiem, że fundusze te są po prostu czasowo wyłączone z zakresu koordynacji. Zatem nie można wykluczyć, że fundusze powiernicze o stałym kapitale będą przedmiotem późniejszej harmonizacji.

35 Z całości poprzedzających uwag wynika, że spółka inwestycyjna o stałym kapitale, taka jak ITC, która korzysta z usług zarządzania świadczonych przez podmiot trzeci, może być objęta zakresem pojęcia „specjalnych funduszy inwestycyjnych [funduszy powierniczych]" z art. 13 część B lit. d) pkt 6 szóstej dyrektywy.

36 Interpretacji tej nie osłabia okoliczność, że fundusze o stałym kapitale nie są zobowiązane do korzystania z usług zewnętrznego podmiotu zarządzającego, lecz równie dobrze mogą zdecydować się na zarząd własny. Bowiem okoliczność, że fundusze o stałym kapitale, takie jak ITC, w odróżnieniu od OEIC mogą sprawować zarząd we własnym zakresie i nie muszą korzystać z usług zewnętrznego podmiotu zarządzającego, nie ma żadnego znaczenia dla sytuacji ITC, która decyduje się jednak skorzystać z zarządzania zewnętrznego. Jeśli tego rodzaju fundusz korzysta z zarządzania zewnętrznego, znajduje się on w obiektywnie takiej samej sytuacji co fundusz o zmiennym kapitale, taki jak OEIC, który zobowiązany jest do korzystania z usług zewnętrznego podmiotu zarządzającego.

37 Na pierwsze pytanie należy zatem odpowiedzieć, że art. 13 część B lit. d) pkt 6 szóstej dyrektywy należy interpretować w ten sposób, iż zawarte w tym przepisie pojęcie „specjalnych funduszy inwestycyjnych [funduszy powierniczych]" może obejmować fundusze powiernicze o stałym kapitale, takie jak ITC.

W przedmiocie pytań drugiego i trzeciego

38 Zwracając się z drugim i trzecim pytaniem, sąd krajowy chce w istocie ustalić zakres wyrażenia „określone przez państwa członkowskie", zawartego w art. 13 część B lit. d) pkt 6 szóstej dyrektywy.

39 Skarżące w postępowaniu przed sądem krajowym oraz Komisja są zdania, że państwa członkowskie mogą jedynie wskazać, które spośród funduszy mających siedziby na ich terytorium odpowiadają definicji „specjalnych funduszy inwestycyjnych [funduszy powierniczych]". Zdaniem Komisji, jeżeli jakiś fundusz zostanie wskazany jako fundusz powierniczy, musi mu przysługiwać zwolnienie od podatku VAT przewidziane w art. 13 część B lit. d) pkt 6 szóstej dyrektywy. Swoboda uznania przyznana państwom członkowskim nie obejmuje decyzji co do rzeczywistego stosowania systemu podatku VAT. Komisja dodaje, że kwalifikacja funduszy musi być dokonywana w świetle przepisów dyrektywy UCITS.

40 Ze swej strony rząd Zjednoczonego Królestwa twierdzi, że interpretacja rozszerzająca pojęcia „specjalnych funduszy inwestycyjnych [funduszy powierniczych]" zawartego w art. 13 część B lit. d) pkt 6 szóstej dyrektywy musi być połączona z interpretacją wyrażenia „określone przez państwa członkowskie", zgodnie z którą państwom członkowskim przyznany został szeroki zakres swobody uznania co do wyboru funduszy mogących korzystać ze zwolnienia.

41 Na wstępie należy zauważyć, że powierzenie państwom członkowskim zadania określenia znaczenia pojęcia „specjalnych funduszy inwestycyjnych [funduszy powierniczych]" w żaden sposób nie oznacza, iż mogą one wybrać określone fundusze mające siedziby na ich terytorium po to, by przyznać im zwolnienie od podatku, a inne fundusze wyłączyć z zakresu tego zwolnienia. Z punktu 21 niniejszego wyroku wnika bowiem, że pojęcie „specjalnych funduszy inwestycyjnych [funduszy powierniczych]" musi stanowić punkt wyjścia dla przyznanej państwom członkowskim swobody uznania.

42 Interpretacja, zgodnie z którą zadaniem państw członkowskich jest wybranie funduszy powierniczych, które korzystać będą ze zwolnienia, i wyłączenie z jego zakresu wszystkich innych funduszy, oznaczałaby zakwestionowanie samego pojęcia „specjalnych funduszy inwestycyjnych [funduszy powierniczych]" z art. 13 część B lit. d) pkt 6 szóstej dyrektywy, którego celem jest unikanie różnic w stosowaniu regulacji dotyczących podatku VAT w odniesieniu do tychże funduszy.

43 Artykuł 13 część B lit. d) pkt 6 szóstej dyrektywy przyznaje zatem państwom członkowskim jedynie uprawnienia do wskazania, na gruncie prawa krajowego, funduszy odpowiadających pojęciu „specjalnych funduszy inwestycyjnych [funduszy powierniczych]". Uprawnienie to, jak wynika z punktu 22 niniejszego wyroku, musi być wykonywane z poszanowaniem celów szóstej dyrektywy i zasady neutralności podatkowej, na której zasadza się wspólny system podatku VAT.

44 W związku z tym należy zbadać, czy granice swobodnego uznania przyznanego państwom członkowskim w art. 13 część B lit. d) pkt 6 szóstej dyrektywy nie zostają naruszone w przypadku, gdy podatnik domaga się uznania świadczonych mu usług zarządzania za zarządzanie funduszem powierniczym dla celów skorzystania ze zwolnienia od podatku VAT, o którym mowa w tym przepisie.

45 W tym miejscu należy zauważyć, że po pierwsze, celem zwolnienia od opodatkowania czynności związanych z zarządzaniem funduszami powierniczymi, przewidzianego w art. 13 część B lit. d) pkt 6 szóstej dyrektywy, jest między innymi ułatwienie inwestorom inwestowania w papiery wartościowe za pośrednictwem przedsiębiorstw zbiorowego inwestowania, bez ponoszenia kosztów podatku VAT. Przepis ten ma bowiem na celu zapewnienie neutralności podatkowej wspólnego systemu podatku VAT w kwestii wyboru między bezpośrednim inwestowaniem w papiery wartościowe a inwestowaniem w nie za pośrednictwem przedsiębiorstw zbiorowego inwestowania (ww. wyrok w sprawie Abbey National, pkt 62).

46 Po drugie, co się tyczy zasady neutralności podatkowej, na której opiera się wspólny system podatku VAT, to należy przypomnieć, że zasada ta sprzeciwia się temu, by podmioty gospodarcze, które dokonują takich samych czynności, były traktowane odmiennie w zakresie poboru podatku VAT. Zasada ta nie wymaga, by były to czynności identyczne. Z utrwalonego orzecznictwa wynika, że sprzeciwia się ona różnemu traktowaniu na gruncie podatku VAT świadczenia podobnych usług, znajdujących się przez to w stosunku konkurencji (zob. między innymi wyroki z dnia 23 października 2003 r. w sprawie C-109/02 Komisja przeciwko Niemcom, Rec. str. I-12691, pkt 20, z dnia 17 lutego 2005 r. w sprawach połączonych C-453/02 i C-462/02 Linneweber

i Akritidis, Zb.Orz. str. I-1131, pkt 24, ww. wyrok w sprawie Kingscrest Associates i Montecello, pkt 54, wyrok z dnia 8 czerwca 2006 r. w sprawie C-106/05 L.u.P., Zb.Orz. str. I-5123, pkt 32, ww. wyroki w sprawie Turn- und Sportunion Waldburg, pkt 33, oraz w sprawie Solleveld i van den Hout-van Eijnsbergen, pkt 39).

47 Zasada neutralności podatkowej obejmuje zasadę eliminowania zakłóceń konkurencji wynikających ze zróżnicowanego traktowania z punktu widzenia podatku VAT (zob. podobnie wyrok z dnia 3 maja 2001 r. w sprawie C-481/98 Komisja przeciwko Francji, Rec. str. I-3369, pkt 22). Zatem wystąpienie zakłóceń konkurencji zostaje wykazane w razie stwierdzenia, że usługi pozostają w stosunku konkurencji i są nierówno traktowane z punktu widzenia podatku VAT (zob. podobnie wyrok z dnia 29 marca 2001 r. w sprawie C-404/99 Komisja przeciwko Francji, Rec. str. I-2667, pkt 45–47). Pod tym względem nie ma znaczenia, czy zakłócenie konkurencji jest istotne.

48 Z powyższego wynika, że stosowanie przepisów krajowych, które wyłączają zarządzanie funduszami powierniczymi o stałym kapitale z zakresu zwolnienia przewidzianego w art. 13 część B lit. d) pkt 6 szóstej dyrektywy, jest sprzeczne z celem tej dyrektywy i z zasadą neutralności podatkowej, o ile te fundusze są przedsiębiorstwami zbiorowego inwestowania, które pozwalają inwestorom na inwestowanie w papiery wartościowe, i o ile pozostają one w stosunku konkurencji z funduszami zwolnionymi od podatku VAT.

49 Do sądu krajowego należy zbadanie, czy stosowanie przepisów krajowych w zawisłej przed nim sprawie jest zgodne z celem art. 13 część B lit. d) pkt 6 szóstej dyrektywy i zasadą neutralności podatkowej w świetle wskazówek podanych w niniejszym wyroku.

50 W tym miejscu można sądowi krajowemu podać kilka dodatkowych wskazówek, uwzględniając informacje przekazane przez niego Trybunałowi. Jest więc bezsporne, że w każdym przypadku zarządzanie AUT i OEIC, które są przedsiębiorstwami zbiorowego inwestowania odpowiadającymi definicji zawartej w dyrektywie UCITS, jest

zwolnione od podatku VAT w Zjednoczonym Królestwie. Chociaż obecnie ITC nie stanowią przedsiębiorstw zborowego inwestowania w rozumieniu dyrektywy UCITS, to jednak, jak to podnosi sąd krajowy, AUT, OEIC i ITC stanowią trzy formy inwestowania powierniczego o rozłożonym ryzyku. Ponadto sąd krajowy uważa, że ITC, tak jak AUT i OEIC, zakładają inwestowanie w papiery wartościowe za pośrednictwem przedsiębiorstw zbiorowego inwestowania, pozwalając inwestorom prywatnym na inwestowanie w ramach dużych portfeli i na zmniejszanie przez to ryzyka giełdowego.

51 Z uwag przedstawionych Trybunałowi wynika zatem, że zarządzanie ITC wpisuje się w cele szóstej dyrektywy i że ITC stanowią fundusze podobne do AUT i OEIC, które mieszczą się w zakresie pojęcia „specjalnych funduszy inwestycyjnych [funduszy powierniczych]". W tych warunkach wyłączenie ITC ze zwolnienia przewidzianego w art. 13 część B lit. d) pkt 6 szóstej dyrektywy nie wydaje się uzasadnione w świetle celu tego przepisu i zasady neutralności podatkowej

52 Jak to podnosi Komisja, kwestia, czy w wyniku tej interpretacji zwolnienie przewidziane w art. 13 część B lit. d) pkt 6 szóstej dyrektywy rozciąga się również na inne fundusze niż te, których dotyczy sprawa przed sądem krajowym, nie jest przedmiotem pytań prejudycjalnych przedstawionych Trybunałowi.

53 Należy dodać, że zakwalifikowanie określonych funduszy na gruncie prawa krajowego jako „specjalne fundusze inwestycyjne [fundusze powiernicze]" nie może być wystarczające do uzasadnienia przyznania im zwolnienia o charakterze wspólnotowym, takiego jak w sprawie przed sądem krajowym. Muszą być to ponadto „specjalne fundusze inwestycyjne [fundusze powiernicze]" w rozumieniu art. 13 część B lit. d) pkt 6 szóstej dyrektywy, które mogą podlegać zwolnieniu w świetle celów tej dyrektywy i zasady neutralności podatkowej.

54 Uwzględniając powyższe rozważania, na drugie i trzecie pytanie należy odpowiedzieć, że art. 13 część B lit. d) pkt 6 szóstej dyrektywy należy interpretować w ten sposób, iż przyznaje on państwom członkowskim swobodne uznanie w przedmiocie określenia funduszy mających siedzibę na ich terytorium, które objęte są zakresem pojęcia „specjalnych funduszy inwestycyjnych [funduszy powierniczych]" dla celów zwolnienia od podatku przewidzianego w tym przepisie. Jednakże państwa członkowskie muszą wykonywać to uprawnienie z poszanowaniem celu tej dyrektywy, jakim jest ułatwianie inwestorom inwestowania w papiery wartościowe za pośrednictwem przedsiębiorstw inwestycyjnych poprzez zapewnienie przestrzegania zasady neutralności podatkowej z punktu widzenia poboru podatku VAT związanego z zarządzaniem funduszami powierniczymi pozostającymi w stosunku konkurencji z innymi funduszami powierniczymi, takimi jak fundusze objęte zakresem zastosowania dyrektywy UCITS.

W przedmiocie pytania czwartego

55 Zwracając się z czwartym pytaniem, sąd krajowy chce ustalić, czy art. 13 część B lit. d) pkt 6 szóstej dyrektywy jest bezpośrednio skuteczny.

56 Skarżące w postępowaniu przed sądem krajowym uważają, że mają prawo powoływać się na ten przepis. Sama okoliczność, że wydaje się on pozostawiać państwom członkowskim pewien zakres swobodnego uznania dla określenia funduszy powierniczych, nie może być przeszkodą do powoływania się na niego w przypadku, gdy transponujące go przepisy krajowe wykraczają poza granice przyznanego w nim swobodnego uznania, pozostając przez to w sprzeczności z zasadą neutralności podatkowej lub z celem zwolnienia przewidzianego w tym przepisie. Komisja podziela to stanowisko i dodaje, że na art. 13 część B lit. d) pkt 6 szóstej dyrektywy można powoływać się bezpośrednio, skoro określone w nim granice swobodnego uznania państw członkowskich są jasne, precyzyjne i bezwarunkowe.

57 Z kolei rząd Zjednoczonego Królestwa uważa, że art. 13 część B lit. d) pkt 6 szóstej dyrektywy nie jest bezpośrednio skuteczny, gdyż wymaga dodatkowego transponowania przez państwa członkowskie.

58 W tym kontekście należy wskazać, że jak wynika z utrwalonego orzecznictwa, we wszystkich przypadkach, gdy przepisy dyrektywy wydają się, z punktu widzenia ich treści, bezwarunkowe i wystarczająco precyzyjne, można się na nie powołać w razie niewprowadzenia środków wykonawczych w wyznaczonych terminach, wobec wszelkich przepisów krajowych niezgodnych z dyrektywą, bądź też wtedy, gdy charakter przepisów dyrektywy pozwala określić uprawnienia, jakich osoby fizyczne mogą dochodzić od państwa (zob. w szczególności wyroki z dnia 19 stycznia 1982 r. w sprawie 8/81 Becker, Rec. str. 53, pkt 25, z dnia 10 września 2002 r. w sprawie C-141/00 Kügler, Rec. str. I-6833, pkt 51 oraz z dnia 20 maja 2003 r. w sprawach połączonych C-465/00, C-138/01 i C-139/01 Österreichischer Rundfunk i in., Rec. str. I-4989, pkt 98, a także ww. wyrok w sprawie Linneweber i Akritidis, pkt 33).

59 W odniesieniu do treści art. 13 część B lit. d) pkt 6 szóstej dyrektywy należy stwierdzić, że wynika z niej w sposób wystarczająco precyzyjny i bezwarunkowy, iż zarządzanie funduszami powierniczymi musi być zwolnione od podatku.

60 Okoliczność, że przepis ten potwierdza istnienie swobody uznania państw członkowskich, nie może podważyć powyższej interpretacji, jeżeli według obiektywnych kryteriów sporne świadczenie spełnia kryteria tego zwolnienia (zob. analogicznie wyrok z dnia 6 listopada 2003 r. w sprawie C-45/01 Dornier, Rec. str. I-12911, pkt 81).

61 W konsekwencji okoliczność, że art. 13 część B lit. d) pkt 6 szóstej dyrektywy przyznaje państwom członkowskim swobodę uznania, stanowiąc, że mają one prawo zdefiniowania funduszy powierniczych, nie uniemożliwia zainteresowanym podmiotom powoływania się na ten przepis bezpośrednio (zob. analogicznie ww.

wyrok w sprawie Dornier, pkt 81) w przypadku, gdy państwo członkowskie wykonujące tę swobodę wprowadziło przepisy krajowe, które nie są zgodne z dyrektywą (zob. podobnie ww. wyrok w sprawie Linneweber i Akritidis, pkt 36 i 37).

62 Na czwarte pytanie należy więc odpowiedzieć, że art. 13 część B lit. d) pkt 6 szóstej dyrektywy jest bezpośrednio skuteczny w tym znaczeniu, że podatnik może się na niego powołać przed sądem krajowym w celu sprzeciwienia się stosowaniu uregulowania krajowego niezgodnego z tym przepisem.

W przedmiocie kosztów

63 Dla stron postępowania przed sądem krajowym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed tym sądem; do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż poniesione przez strony postępowania przed sądem krajowym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (trzecia izba) orzeka, co następuje:

1) Artykuł 13 część B lit. d) pkt 6 szóstej dyrektywy Rady 77/388/EWG z dnia 17 maja 1977 r. w sprawie harmonizacji ustawodawstw państw członkowskich w odniesieniu do podatków obrotowych — wspólny system podatku od wartości dodanej: ujednolicona podstawa wymiaru podatku należy interpretować w ten sposób, że zawarte w tym przepisie pojęcie „specjalnych funduszy inwestycyjnych [funduszy powierniczych]" może obejmować

fundusze powiernicze o stałym kapitale takie jak spółki inwestycyjne (Investment Trust Companies).

2) **Artykuł 13 część B lit. d) pkt 6 szóstej dyrektywy 77/388 należy interpretować w ten sposób, że przyznaje on państwom członkowskim swobodne uznanie w przedmiocie określenia funduszy mających siedzibę na ich terytorium, które objęte są zakresem pojęcia „specjalnych funduszy inwestycyjnych [funduszy powierniczych]" dla celów zwolnienia od podatku przewidzianego w tym przepisie. Jednakże państwa członkowskie muszą wykonywać to uprawnienie z poszanowaniem celu tej dyrektywy, jakim jest ułatwianie inwestorom inwestowania w papiery wartościowe za pośrednictwem przedsiębiorstw inwestycyjnych, zapewniając przestrzeganie zasady neutralności podatkowej z punktu widzenia poboru podatku od wartości dodanej związanego z zarządzaniem funduszami powierniczymi pozostającymi w stosunku konkurencji z innymi funduszami powierniczymi, takimi jak fundusze objęte zakresem zastosowania dyrektywy Rady 85/611/EWG z dnia 20 grudnia 1985 r. w sprawie koordynacji przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych odnoszących się do przedsiębiorstw zbiorowego inwestowania w zbywalne papiery wartościowe (UCITS), w brzmieniu zmienionym dyrektywą 2005/1/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 9 marca 2005 r.**

3) **Artykuł 13 część B lit. d) pkt 6 szóstej dyrektywy 77/388 jest bezpośrednio skuteczny w tym znaczeniu, że podatnik może się na niego powołać przed sądem krajowym w celu sprzeciwienia się stosowaniu uregulowania krajowego niezgodnego z tym przepisem.**

Podpisy